

FRI-ONLINE-1-QHE-11

COMPETENCE-BASED ASSESSMENT OF PRACTICAL TRAINING IN OCCUPATIONAL THERAPY FOR PHYSICAL DYSFUNCTION

Assoc. Prof. Petya Mincheva, PhD

Department of Public Health and Social Work

“Angel Kanchev” University of Ruse, Bulgaria

Phone: 082 821 993

E-mail: pmincheva@uni-ruse.bg

Assoc. Prof. Liliya Todorova, PhD

Department of Public Health and Social Work

“Angel Kanchev” University of Ruse, Bulgaria

Phone: 082 821 993

E-mail: litod@uni-ruse.bg

Abstract:

The practical training in occupational therapy is the most important part of the education. Competence-based assessment was used already for 4 years in University of Ruse with students from the OT program. The paper presents an example of relating the course assignment with achieving specific competences in the area of occupational therapy for physical dysfunction and especially in arthritic diseases. The students must demonstrate relevant knowledge in the area of ortopedic conditions, their impact on client's daily occupations, to apply relevant assessment methods, tools and intervention approaches. Competence-based assessment opens up opportunities for the student's equal career start as their foreign colleagues, but also gives critical and practical information for future employers.

Keywords: Occupational therapy, Arthritis, Competences

JEL Codes: I10, I23

ВЪВЕДЕНИЕ

Световната федерация на ерготерапевтите разглежда компетенциите като динамична комбинация от знания и разбиране, личностни и практически умения, етични ценности, отговорности и способности. (WFOT, 2008) Оценяването чрез компетенции дава възможност работодатели и други заинтересовани лица да придобият представа за знанията, способностите и степента на квалификация на студента. Придобиването на компетенции създава благоприятни условия на студента автономно да провежда ерготерапевтичния процес и да го накара да се чувства уверен в себе си и уменията, които е натрупал по време на обучението си.

Практическото обучение по специалност ерготерапия се оценява на базата на придобити компетенции от 2016 година. В рамките на проект по ФНИ е разработена методика за оценяване на компетенциите с формуляри, изисквания и критерии след всяка завършена форма на практическо обучение (учебна практика, лятна практика или преддипломен стаж), поместени в портфолио. Тази методика стимулира и изисква от студентите самостоятелно формулиране на очаквани резултати и подбор на дейности за тяхното постигане. (Todorova, Mincheva, Velikova, Ivanova, 2017)

В областта на физическите увреждания, студентите по ерготерапия трябва да придобият нужните компетенции по време на практическото си обучение. Ще разгледаме специфичните компетенции в тази област и какво студентите трябва да докажат че прилагат на практика, за да бъдат оценени.

ИЗЛОЖЕНИЕ

По време на обучението оценяването по компетенции осигурява по-високо качество, съпоставимост с чуждестранни студенти, студентска мобилност и признаване на постигнатите резултати.

За да са конкурентоспособни на трудовия пазар, практическото обучение на специалистите по ерготерапия трябва да е ориентирано и пряко свързано с реалната работна среда и предизвикателствата на практиката. Все повече работодатели при наемане на специалисти изискват информация за придобити компетенции, а не само диплома.

Областите на компетенции по които се оценяват студентите са шест: 1. Ерготерапевтични знания 2. Ерготерапевтичен процес и професионална обосновка. 3. Професионални и партньорски взаимоотношения. 4. Професионална автономност и отчетност 5. Научно-изследователска и развойна дейност в областта на ерготерапията. 6. Мениджмънт и промоция на ерготерапията.

За всяка дисциплина от практическото обучение се изисква активна форма на обучение (курсова задача), която включва специфични за съответната област самостоятелни задачи. Те са съобразени с възможността за развиване и оценяване на компетенциите. Студентите предварително са запознати с компетенциите, които трябва да притежават в края на провежданото практическо обучение. Това ги стимулира да подбират и изпълняват практическите си дейности, които да съответстват на дадените компетенции. Оценяването се извършва на база на предадените задачи, демонстрираните практически умения и притежавани компетенции. Следвайки списък на специфичните компетенции, които трябва да притежава квалифицирания ерготерапевт, те определят на кои от компетенциите отговарят поставените цели, проследяват кои категории от тях са усвоили отлично и кои трябва да подобрят.

В областта на ерготерапията при лица с физически увреждания се прилагат методи и средства за изследване и интервенция, които да подобрят дейностното участие и изпълнение. Физическите увреждания, които са обект на ерготерапия, са най-често в следствие на неврологични, ортопедични, ревматологични и сензорни заболявания/нарушения. Нарушават се най-често двигателни, когнитивни, сетивни и психо-емоционални способности. Тъй като те са важна предпоставка за извършване на дейностите на човек, тяхното увреждане води до дейностни затруднения, загуба на роли и дейности. Това в дългосрочен план води до социално изключване от обществения живот и понижено качество на живот. В процесът изследване се изготвя дейностен профил на клиента. Този процес обикновено започва с първоначално интервю, в което лицето предоставя информация относно обичайното им ежедневие, домашни условия, работа, обстоятелства и значими дейности (Mooney, Igeson, 2009). След определяне на дейностните затруднения, ерготерапевтът прави изследване и анализ на причините, които водят до тях. Важно е да се оцени нивото на самостоятелност или нуждата от помощ при извършване на дейностите от ежедневния живот (ДЕЖ). В дългосрочен план целта на ерготерапията е постигане на по-високо ниво на самостоятелност в ДЕЖ и социално включване.

По време на практическото обучение от фундаментална значимост е приложението на ерготерапевтичния процес с реални клиенти, които студентите описват в курсовата си задача. Освен теоретичните знания за заболяванията в ерготерапевтичната практика се изисква наблюдение на клиента в реална среда и задълбочен анализ на изпълнението на дейностите, които го затрудняват. По време на работата с клиентите студентът трябва да подбере и приложи подходящите за случая и състоянието на болния ерготерапевтични подходи за изследване и интервенция. Важен аспект е присъствието на преподавателя по време на семестриалните практики и ментора по време на летни стажантски практики. Този факт е отчетен и от колеги от Факултета по здравни науки в Университета в Любляна, Словения, които правят качествено проучване на студенти по ерготерапия относно техните очаквания и усвояване на компетенции по време на практиката си (Tomsic, Galof, 2020).

Оценката на практическото обучение е базирана на скала за оценка на компетенции във всяка област и има четири степени – компетентно, задоволително, незадоволително и некомпетентно. Най-високата степен-компетентно се изразява в постигане на следните критерии за всяка от шесте области:

- Ерготерапевтични знания: притежава задълбочени теоретични знания, системно и ефективно ги прилага в практиката.
- Ерготерапевтичен процес и професионална обосновка: познава и ефективно провежда всички етапи от ерготерапевтичния процес на базата на системна и задълбочена професионална обосновка.
- Професионални и партньорски взаимоотношения: системно изгражда и поддържа ефективни терапевтични и професионални взаимоотношения с всички участници и заинтересовани лица, съобразява се с нормативните изисквания.
- Професионална автономност и отчетност: самостоятелно и ефективно планира и провежда ерготерапевтичен процес, изготвя пълна и акуратна документация, целенасочено работи за професионалното си развитие.
- Научноизследователска и развойна дейност в областта на ерготерапията: системно и активно търси, подбира, интерпретира и прилага доказателствен материал в терапевтичния процес.
- Мениджмънт и промоция на ерготерапията: системно и ефективно планира и организира терапевтичния процес и провежда целенасочени дейности за промоция на ерготерапията.

За всяка учебна дисциплина тези компетенции са свързване с овладяване на специфични за нея теоретични познания, аналитични практически умения в прилагането на ерготерапевтични методи и средства. При лица с физически увреждания това са познания основно по неврология, ортопедия и ревматология и съответните меетоди и средства за оценка, както и специфични стратегии, подходи и методи за интервенция. Студентите трябва да изследват факторите на средата и да умеят да я адаптират спрямо потребностите на всеки клиент. Ерготерапевтът трябва да осъзнава важността на подходи, ориентирани към клиента и да го включват в планирането на интервенцията (Mooney, Ireson, 2009).

Ето и някои конкретни показатели за овладяване на компетенциите в областта на ерготерапия при физически увреждания за всяка от областите:

1. Ерготерапевтични знания в областта на физическите увреждания (цялостна преценка за знанията на студента в областта на ерготерапията).

1.1. Демонстрира знания в областта на медикобиологичните и психосоциалните науки и разбиране за връзката между функциониране, околна среда и увреждане.

- Използване на правилна терминология в областта на неврологични и ортопедични заболявания
- Отражение на физическите увреждания върху ежедневните дейности - очаквани затруднения произлизащи от симптоми на заболяването.

1.2. Демонстрира знания в областта на теоретичните и терапевтичните модели в ерготерапията.

- Използване на невроразвойна рамка при неврологични заболявания
- Използване биомеханична при ортопедични заболявания

1.3. Демонстрира холистично разбиране за човека и динамичното взаимодействие между човека, средата и дейността: Отчита се влиянието на физическата и социална среда при хора с двигателни затруднения – достъпност, бариери

Във втората област **Ерготерапевтичен процес и професионална обосновка** (цялостна преценка за способността на студента да провежда професионално обоснован ерготерапевтичен процес):

2.1. Прилага подходящи методи и средства за изследване, анализ и интерпретиране на дейностите и дейностните проблеми.

- Прилага методи и средства в областта на ерготерапията при физически увреждания
- Анализ на дейности затруднения, породени от физически увреждания (участие, затруднения, степен на самостоятелност)

2.2. *Планира и провежда ерготерапевтична интервенция в съответствие с приоритетите на клиента.*

- Подбраните дейности са важни и потребни за клиента
- Дейностите и подходите са съобразени с възрастта и функционалното му състояние

3. Професионални и партньорски взаимоотношения (цялостна преценка за професионалното поведение и партньорски взаимоотношения на студента в съответствие с клиент-центрирания подход):

3.1. *Изгражда и поддържа терапевтични взаимоотношения с клиента в съответствие с принципите на клиент-центрираната практика.*

- Демонстриране на ефективна комуникация и доверие между студент и клиент
- Спазване на принципите на клиент-центрираната практика

3.2. *Осъществява открита, целенасочена и професионална комуникация с клиенти, колеги и в екипа.*

- Демонстриране на ефективна професионална комуникация с екипа
- Изготвяне на отчет от извършената интервенция за екипа

4. Професионална автономност и отчетност (цялостна преценка за професионалната отговорност и автономност на студента):

4.2. *Изготвя и поддържа документация за проведения ерготерапевтичен процес съгласно изискванията.*

- Използване на формуляри и спазване на изискванията
- Изготвяне на обобщение от получените резултати.

4.3. *Провежда задълбочена рефлексия върху извършения ерготерапевтичен процес.*

- Изготвяне на рефлексия по модел
- Рефлексията е задълбочена и не повтаря описание на постигнатите резултати

5. Научно-изследователска и развойна дейност в областта на ерготерапията (цялостна преценка за способността на студента да използва доказателствен материал в практиката):

5.1. *Активно търси, критично оценява и прилага доказателствен материал от съвременни информационни източници:* използваните в курсовата задача литературни данни са от последните 10 години и са свързани с разработваната тема.

5.2. *Притежава способност за интерпретиране, анализ, синтез и критична оценка на литературните данни:* при използване на доказателствен материал се прилага и критична преценка на данните.

6. Мениджмънт и промоция на ерготерапията (цялостна преценка за познанията на студента в сферата на мениджмънта и промоцията на ерготерапията): По време на практиката си студентите разясняват ролята на ерготерапевта, представят резултатите си и търсят начини за повишаване престижа на специалността и професията.

Освен в редовното практическо обучение на студентите се дава възможност да участват и в научноизследователските проекти по ФНИ, където също могат да развият нужните им компетенции в съответната област. През 2018 година студенти от специалност ерготерапия, в екип от техни колеги от специалност кинезитерапия, участваха в проект „Разработване и апробиране на тестова батерия за функционални изследвания в неврорехабилитацията“, а през 2020 - в проект „Разработване и апробиране на комплексен подход за функционално изследване и рехабилитация при дегенеративни ставни заболявания“. Студентите се включват в подбора и провеждането на тестова батерия за функционално ерготерапевтично изследване при различни физически увреждания, в приложение на инструментите при лица с

неврологични и ставни заболявания и докладване на резултатите от проучванията си в Студентската научна сесия на Русенския университет.

ИЗВОДИ

Оценяването базирано на постигнати компетенции дава на бъдещите специалисти по ерготерапия и техните работодатели реалистична представа за постигнатите резултати. По време на обучението то е важно от гледна точка на подобряване във всеки следващ етап на компетенции в области с по-ниски оценки. Възможността студентите сами да предприемат действия за постигането на по-високи резултати е свързана с предоставяне на точни и конкретни изисквания и показатели, както и постоянната връзка с преподавател и ментор за постигане на компетентно ниво.

REFERENCES

Curtin, M., Molineux, M., Supyk-Mellson, J. (2010). Occupational therapy and physical dysfunction: Enabling occupation. (6 ed.) Elsevier.

Mooney M., C. Ireson, (2009), Occupational Therapy in Orthopaedics and Trauma, John Wiley & Sons Ltd, ISBN 978-0-470-01949-8

Todorova L., Mincheva P., Velikova E., Ivanova M., (2017), Methodology of Competence-based Fieldwork Evaluation in Occupational Therapy Education at University of Ruse, Sociobrain, No 31

Tomsic M., K. Galof, (2020), Students' Experiences of Practice Placement and Development of Competency: A Qualitative Study Among Slovenian Occupational Therapy Students, International Journal of Innovation and Research in Educational Sciences, Volume 7, Issue 3, ISSN (Online) : 2349–5219

WFOT (2008) Entry Level Competences for Occupational Therapists: URL: <http://www.wfot.org/ResourceCentre.aspx>